

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**72-ої наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету,
присвяченої 90-річчю
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

Том 2

21 квітня – 15 травня 2020 р.

Полтава 2020

*Т.К. Ісаєнко, к.пед.н. доцент,
Л.В. Стороженко, студентка гр.501-ГД,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ЕМОЦІЙНІ КОНФЛІКТИ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

В умовах сьогодення перед здобувачами вищої освіти стоїть багато викликів. Це не просто опанування певної сукупності знань, які можна шаблонно застосовувати, але й набуття вмінь і навичок, які дадуть змогу ефективно й творчо виконувати виробничі завдання, володіючи критичним та творчим мисленням, багатим словниковим запасом.

Однією з умов, що визначає ефективність навчальної діяльності студента у вищому закладі освіти, є сприятливий клімат у межах його академічної групи, дружні стосунки з одногрупниками, викладачами, тобто створення відповідного навчального середовища, яке базується на взаєморозумінні, взаємоповазі, взаємодопомозі тощо. Це складний тривалий процес, який потребує спільних зусиль у досягненні мети.

На жаль, невелика частка студентської молоді може швидко адаптуватися до нових умов життєдіяльності, сприймати й опрацьовувати велику кількість матеріалу, спроможна засвоїти академічні дисципліни, володіючи методами самонавчання й самовдосконалення. Тому в процесі здобуття професії студенти потрапляють у ситуації, які призводять до конфліктів. Поняття конфлікту більшість науковців визначають як зіткнення протилежних інтересів чи поглядів, що лежить в основі ситуації, яка є типовим явищем для процесу, учасники якого працюють для досягнення єдиної мети. Вона зазвичай виникає через різні точки зору, різні погляди на розв'язання проблеми та досягнення якнайкращого результату [3, с. 198].

Психологічна наука представлена численними дослідженнями конфліктної взаємодії, про що свідчать праці О.Я. Анцупова, Н.В. Грішиної, Л.М. Жалдак, П.Г. Лузан, Б.І. Хасана, О.І. Шипілова та ін., у яких розкрито її сутність, види, форми прояву, причин виникнення, шляхи запобігання й конструктивного вирішення, виявлення психологічних особливостей розвитку конфліктів у представників різних спільнот.

Нас зацікавили праці Г. Козирева, І. Козич, С. Пащенко, які досліджували специфіку соціально педагогічних конфліктів у вищих закладах освіти. Ми поділяємо думки Г. Антонова, Н. Булатевич, Н. Волкова, П. Лузана та інших, які розглядали важливі аспекти динаміки конфліктів у вищій школі. Студентська молодь є об'єктом широких психологічних досліджень науковців, оскільки зростають соціально

зумовлені вимоги до якості підготовки фахівців.

Здобуваючи фахову освіту, студенти стикаються з труднощами, переосмислюють нові враження, роблять спроби самовираження, що викликає глибоке внутрішнє переживання.

Молоді люди шукають сприятливі психологічні умови для спілкування, очікують від оточуючих щирості, співпереживання й співчуття, шукають однодумців – людей, які здатні з ними розділити проблеми студентського життя. Проте таке спілкування досить часто буває егоцентричним, тому що прагнення самовиразитися, донести свої проблеми переважає над інтересами та почуттями іншої людини. Це призводить до напруженості в стосунках і, як наслідок, виникнення міжособистісних конфліктів у студентському середовищі [1, с. 53].

Педагогічний конфлікт – найбільш поширений тип у вищому закладі освіти. Він виникає під час взаємодії студентів, викладачів, адміністрації через відмінності в поглядах, недостатню культуру спілкування.

«Педагогічний конфлікт, за визначенням Н.В. Підбуцької, – це протиставлення соціально-рольових позицій викладача й студента або групи, найгостріший спосіб розвитку та подолання значущих суперечностей, що виникають під час взаємодії учасників педагогічного процесу» [2, с. 146].

Міжособистісна несумісність між студентами й викладачами може стати причиною виникнення емоційного конфлікту (психологічного антагонізму). Будь-який конфлікт супроводжується емоціями, тобто переживаннями людиною свого ставлення до дійсності, до особистого й навколишнього життя. Студент може відчувати переляк, страх, сором, роздратування, гнів, образу, розчарування, що негативно впливає на його стан, призводить до зниження контролю свідомості над поведінкою. Вихід із конфліктної ситуації здійснює той, хто зможе впоратися зі своїми емоціями, що дозволить йому вибрати найкращу стратегію поведінки. У нашому випадку – це викладач, оскільки він в силу своєї зрілості, компетентності здатний порушити своєрідний цикл – стресова подія (невдалий тест, погана оцінка, непідготовлене заняття) викликає негативне переконання («Викладач мене ненавидить!», «Усі проти мене!»), з'являються почуття, які спонукають до неадекватної поведінки (розмовляти, проклинати, бути саркастичним тощо), провокуючи на відповідну реакцію, яка, в свою чергу, збільшує стрес студента, що супроводжується більш інтенсивними емоціями й стимулює до негативної поведінки, агресивної реакції.

Розрізняють кілька етапів перебігу емоцій у конфлікті:

- сприйняття події, символізація його психічного образу у свідомості;
- емоційне оцінювання події;
- внутрішнє емоційне переживання;
- зовнішня емоційно насичена поведінкова реакція;

- емоційний слід після виходу з ситуації.

Конфліктна взаємодія може бути попереджена, і ми вбачаємо для цього такі основні шляхи:

- підвищення конфліктологічної компетентності як здатності людини або групи людей спрямовувати деструктивні процеси в конфлікті у конструктивне русло;

- створення такого середовища, у якому можливість конфліктної взаємодії зведена до мінімуму;

- реалізація всіх типів медіаторства (суддя, арбітр, посередник, помічник, спостерігач);

- дотримання нормативно-правових, морально-етичних, професійних норм, вимог, правил педагогічної взаємодії у процесі вирішення конфлікту тощо.

Отже, головною умовою успішної безконфліктної співпраці у процесі навчання є відповідність поведінки взаємодіючих сторін. Не можна уявити спілкування, яке завжди проходять рівно та позбавлене протиріч. Щоб запобігти конфліктним ситуаціям, необхідно, на нашу думку, насамперед бути компетентним у цій галузі, прагнути до нівелювання конфліктоутворюючих якостей – високої емоційності, імпульсивності, егоїзму, неухважності, упередженого ставлення до оточуючих, схильності до підпорядкування собі інших, до агресивної поведінки. Це є запорукою створення хорошого психологічного клімату, доброзичливої атмосфери, що сприятиме підготовці висококваліфікованих спеціалістів будь-якої сфери.

Література

1 Лузан П.Г. Студентська група дієздатна тільки тоді, коли вона згуртована і безконфліктна / П.Г. Лузан, Л.М. Жалдак // Педагогіка толерантності. – 1999. – №2. – С. 53 – 56.

2. Підбуцька Н.В. Особливості конфліктів у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів / Н.В. Підбуцька // Наук. вісн. Миколаїв. держ. у-ту ім. В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 1.31. – С. 143 – 150.

3. Хасан Б.И. Конструктивная психология конфликта / Б.И. Хасан. – СПб.: Питер, 2003. – 250 с.